

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

Основна информация:

Име на курса: *Агиография на европейското средновековие*

Лектор: доц. д-р Стиляна Баталова

Телефон: 02 987 02 61

Имейл: stilyana.batalova@gmail.com

Хорариум: 30 ч.

Анотация (до 150 думи):

Курсът представя агиографията като ключов феномен на европейското Средновековие, в който се пресичат литература, история, култова практика и изкуствознание. В хронологичния обхват от Късната античност до XV век се проследява развитието на агиографските жанрове в латинската и византийската традиция, тяхната роля за изграждането на модели на святост, общностна памет и културна идентичност. Разглеждат се документални и наративни първоизвори, литургически и култови практики, мартирологии, канонизация, култът към мощите, иконографията и поклонничеството.

Курсът насърчава докторантите да работят сравнително и интердисциплинарно, като търсят връзки между латинската, византийската и старобългарската агиография. Самостоятелната работа включва четене на жития в оригинал или превод, анализ на критични издания и подготовка на курсови работи, които развиват умения за научно изследване и интерпретация.

Тематично съдържание на курса (кратко описание по теми или модули):

Тема 1. Въведение в агиографията. Сбирки с първична литература, енциклопедии и справочници. — 2 часа

Тема 2. История на проучванията. Методи на изследване. — 2 часа

Тема 3. Агиография: документални и наративни първоизвори. — 2 часа

Тема 4. Житието като биография. Елементи на вътрешна критика. — 2 часа

Тема 5. Литургическият култ на светците. — 2 часа

Тема 6. Канонизиране на светците. — 2 часа

Тема 7. Мартирологии. Йеронимовият мартирологий; историческите мартирологии (Беда, Флор от Лион, Адон, Узуард и др.); Римският мартирологий; локални мартирологии. — 2 часа

Тема 8. Календарът. — 2 часа

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

Тема 9. Светците в топонимията. — 2 часа

Тема 10. Мощи, реликви и реликварии. — 2 часа

Тема 11. Светците в изкуството. Иконография. — 2 часа

Тема 12. Светци и покровителство. — 2 часа

Тема 13. Поклонничеството. — 2 часа

Тема 14. Женска святост. — 2 часа

Тема 15. Светци, народни вярвания и фолклор. — 2 часа

Форми на обучение и оценяване:

Обучението се провежда под формата на лекции, дискусии и аналитична работа с първични и вторични източници. Акцентът е върху интердисциплинарния подход и умението за критическо четене на агиографски текстове. Самостоятелната работа включва подготовка на курсова работа, анализ на избрани жития и работа с критични издания. Оценяването се извършва въз основа на текущо участие, изпълнение на поставените задачи и представяне на финална курсова работа или устна презентация, демонстрираща умения за научен анализ и интерпретация.

Компетентности, придобити в резултат на обучението (3-5 точки):

- Умение за критически анализ на агиографски текстове в техния исторически, литературен и култов контекст.
- Способност за работа с първични и вторични източници, включително мартирологии, календари, литургични книги и критични издания.
- Развитие на интердисциплинарен подход чрез съчетаване на методи от историята, филологията, културологията и изкуствознанието.
- Умение за проследяване на модели на святост, култови практики и визуални представи в латинската, византийската и старобългарската традиция.
- Способност за самостоятелно формулиране и аргументиране на научни тези в писмена и устна форма.

Литература:

I. Първична литература (източници)

- *Acta Sanctorum* (Bollandistes) – дигитално издание, Brepols.
- **Bibliotheca Hagiographica Latina (BHL)**, 2 vols. Bruxelles, 1898–1901 (repr. 1949).
- **Bibliotheca Hagiographica Latina. Novum Supplementum**. Bruxelles, 1986.
- **Bibliotheca Hagiographica Graeca (BHG)**, Bruxelles, 1909; vols. 1–3, Bruxelles, 1957.
- **Christian Classics Ethereal Library / Early Church Fathers**: www.ccel.org

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

-
- *Clavis Patrum Graecorum / Clavis Patrum Latinorum* (Brepols).
  - *Cult of Saints in Late Antiquity Database* (Oxford).

II. Задължителна литература

(основни трудове, които покриват всички ключови теми от курса)

- Aigrain, R. *L'hagiographie: ses sources, ses méthodes, son histoire*. Paris, 1953 (repr. 2000).
- Brown, P. *The Cult of the Saints. Its Rise and Function in Late Christianity*. Chicago, 1981.
- Delehaye, H. *The Legends of the Saints: An Introduction to Hagiography*. London, 1907.
- Delehaye, H. *Cinq leçons sur la méthode hagiographique*. Bruxelles, 1934.
- Dubois, J., J.-L. Lemaître. *Sources et méthodes de l'hagiographie médiévale*. Paris, 1993.
- Head, T. (ed.). *Medieval Hagiography: An Anthology*. New York, 2000.
- Mantello, F. A., A. G. Rigg (eds.). *Medieval Latin: An Introduction and Biographical Guide*. Washington D.C., 1996.
- Palazzo, E. *A History of Liturgical Books from the Beginning to the Thirteenth Century*. Collegeville, 1998.
- Rollason, D. *Saints and Relics in Anglo-Saxon England*. Oxford, 2016.
- Webb, D. *Medieval European Pilgrimage c.700–c.1500*. London–New York, 2002.

III. Препоръчителна литература

(по-специализирани, тематични и по-нови изследвания)

Агиография, култ, реликви

- Bartlett, R. *Why Can the Dead Do Such Great Things?* Princeton, 2013.
- Heinzelmann, M. *Translating the Relics of the Saints*. Turnhout, 2010.
- Lifshitz, F. *Relics and Their Cults in the Early Middle Ages*. Oxford, 2014.
- Geary, P. *Furta Sacra: Thefts of Relics in the Central Middle Ages*. Princeton, 1978.

Жития, жанрове, биография

- Berschin, W. *Biographie und Epochenstil im lateinischen Mittelalter*. Stuttgart, 1986.
- Gregoire, R. *Manuale di agiologia*. Fabriano, 1987.
- Hoster, D. *Die Form der frühesten lateinischen Heiligenviten*. Köln, 1963.
- Leo, Fr. *Die griechisch-römische Biographie nach ihrer literarischen Form*. Leipzig, 1901.

Женска святост

- Dronke, P. *Women Writers of the Middle Ages*. Cambridge, 1984.
- Hollywood, A. *The Soul as Virgin Wife*. Notre Dame, 1995.
- Voaden, R. *God's Words, Women's Voices*. York, 1999.

Иконография и визуална култура

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

- Cormack, R. *Byzantine Art*. Oxford, 2000.
- Drpić, I. *Epigram, Art, and Devotion in Later Byzantium*. Cambridge, 2016.
- Pentcheva, B. *The Sensual Icon*. Penn State, 2010.

Мартирологии и календари

- Dom Quentin, H. *Les martyrologes historiques du Moyen Âge*. Paris, 1908.
- Poncelet, A. *De Legendario Windbergensi; De Magno Legendario Austriaco*. *Analecta Bollandiana* 17 (1898).